

УДК 658.155.012.7:339.3

Борисенко О.Є.¹, Бобровникова Р.Г.¹

¹ канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

СИСТЕМА ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ТОРГОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Активність торгового підприємства проявляється в різних аспектах його діяльності, а саме економічній, маркетинговій, інноваційній, інвестиційній, фінансовій, виробничій, соціальній, трудовій тощо. Але лише через оцінку економічної активності підприємства можна визначити рівень інтенсивності його розвитку. Економічна активність підприємства - це економічна категорія, яка характеризує економічну діяльність підприємства, проявляється безпосередньо через зміну її інтенсивності у часі і є наслідком дії сукупності суб'єктивно-об'єктивних чинників у розвитку підприємства [1]. Оцінювання економічної активності підприємства прийнято здійснювати за динамікою змін показників ділової та ринкової активності підприємства. Ділова активність підприємства характеризується зусиллями, що спрямовані на розвиток внутрішнього потенціалу підприємства. Тобто, торговими підприємствами оцінюються рівень ефективності управлінських рішень щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Ринкова активність підприємства, в свою чергу, визначається ступенем інтенсивності та

ефективності діяльності підприємства на всіх видах ринків, де цей суб'єкт здійснює свою діяльність. В наукових працях представлені різні підходи до формування системи показників, за якими визначають окремо рівень ділової активності та рівень ринкової активності підприємства.

При цьому, якщо ділову активність визначають за взаємозалежністю динамічних змін чистого прибутку, обсягу реалізації та загальної суми активів (капіталу), і в цьому майже всі науковці однакові. То щодо ринкової активності такої одноголосності немає. Дехто пропонує визначати ринкову активність за показниками, що характеризують ефективність використання капіталу власників та показниками, що відображають положення підприємства на фондовому ринку. Інші через визначення динаміки змін показників цінних паперів: чистий прибуток на одну просту акцію; коефіцієнт доходності простої акції; строк окупності коштів, вкладених у придбання простої акції на ринку; дивідендний вихід; коефіцієнт котирування акцій, тощо.

В зв'язку з тим, що торгові підприємства здійснюють свою господарську діяльність на різних ринках реального сектору економіки, пропонується для побудови системи показників оцінки економічної активності торгового підприємства використовувати схему, що представлена на рис.1.

Оцінка ділової активності відбувається двома шляхами: а) аналіз динаміки обсягу капіталу, що інвестований в діяльність підприємства (сума активів), обсягу чистого доходу (виручки) від реалізації товарів та послуг та чистого прибутку; б) аналіз ефективності використання ресурсів підприємства.

Оцінюючи динаміку визначених показників, варто зіставити темпи їхньої зміни. Найкращим вважається співвідношення («золоте правило економіки»), що ґрунтується на такому їх взаємозв'язку: прибуток повинен зростати більш високими темпами, ніж обсяг реалізації товарів і послуг, що вказує на відносне зниження витрат обігу; обсяг продажу повинен зростати більш високими темпами, ніж активи (капітал) підприємства, що вказує на більш ефективне використання ресурсів підприємства; - внутрішній потенціал (майно) підприємства повинен зростати порівняно з попереднім періодом.

Під час проведення аналізу взаємозв'язку темпів змін показників роблять висновки щодо тенденцій розвитку суб'єктів господарювання: чим вищі темпи зросту доходу від реалізації товарів та послуг і прибутку, тим вигідніше інвестувати додатковий капітал в активи цього підприємства. Втім, якщо торгова діяльність підприємства потребує значного вкладення капіталу,

що окупилися, і принесе вигоду лише у тривалій перспективі, то вірогідні відхилення від "золотого правила економіки" не вважаються негативними.

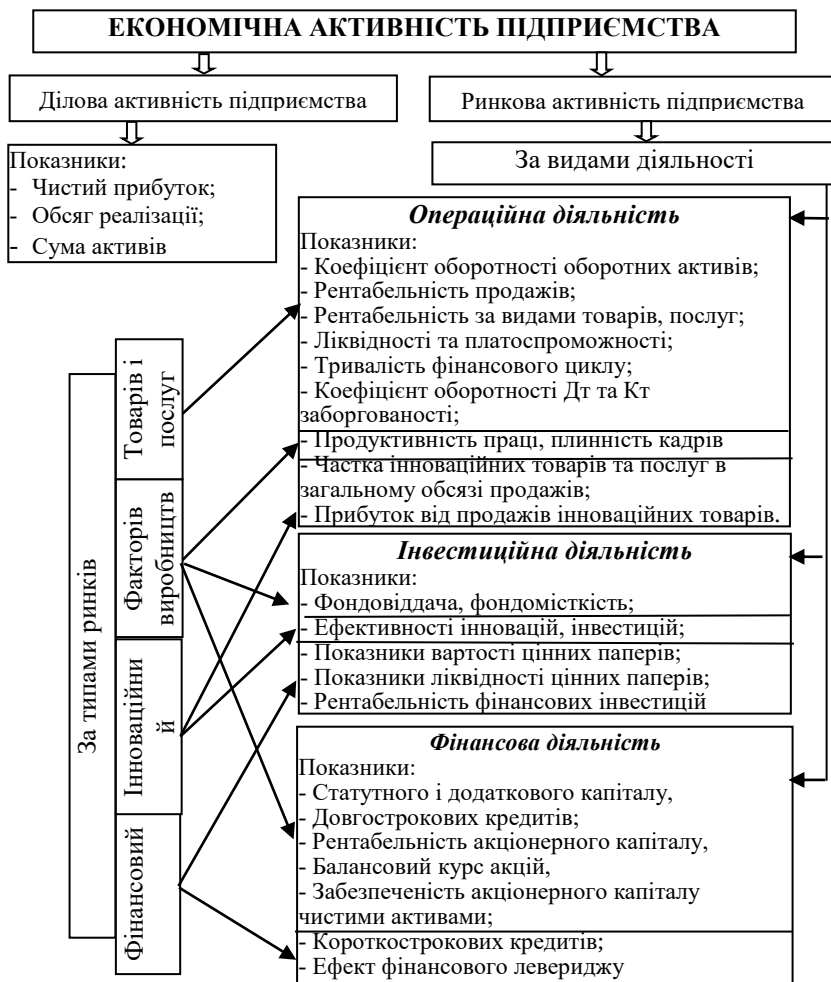

Рисунок 1 – Система показників оцінки економічної діяльності торгового підприємства (розроблено авторами за [2]).

Аналіз ринкової активності підприємства буде ґрунтуватися на використанні взаємозв'язку між показниками, що визначають в залежності від виду діяльності та типу ринка. Узагальнюючий показник економічної активності торгового підприємства може бути визначений методом згортання результату розрахунків темпів змін показників через середнє геометричне їх відставання від нормативного значення. Такий підхід дозволить врахувати індивідуальні особливості бізнесу та більш якісно оцінити не тільки економічну активність торгового підприємства, але і визначити ступінь ефективності торгової діяльності за всіма сегментами ринків на яких працює підприємство; визначити центри відповідальності за видами діяльності на відповідних сегментах; оцінити ступінь охоплення кожного виду і сегменту ринків; розробити стратегію і тактику діяльності на цих ринках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Турило А.М., Вчерашня І.С. Ознаки визначення категорії «економічна активність підприємства». – Режим доступу: URL: <http://intkonf.org/den-profesor-turilo-am-vcherashnya-is-osnovni-oznaki-viznachennya-kategoriyi-ekonomichna-aktivnist-pidpriemstva/> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Багацька, К.В. Підходи до оцінки ринкової активності підприємств реального сектора економіки / К.В. Багацька // Економіка: реалії часу. – 2014. – № 1 (11). – С. 50-56. – Режим доступу: URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n1.html> (дата звернення: 15.03.2020).